

Interessentdialog – i et rettighetsperspektiv

Aili Keskitalo 29.05.24

Amnesty International Norge

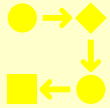

Hvorfor mener vi at risikoen for menneskerettsbrudd er økende?

- Urfolks tilgang til land og ressurser er en forutsetning for kulturenes overlevelse.
- Urfolksnæringer som samisk reindrift er kulturutøvelse med menneskerettslig beskyttelse.
- Urfolksnæringer er under dobbelt press fra klimaendringer OG industrielle inngrep.
- Dette kommer i tillegg til historiske inngrep og andre forhold.

Fritt forhåndsinformert samtykke (FPIC)

Et prinsipp, en rettighet, en metode.

FNs urfolksdeklarasjon (UNDRIP): (bl.a. art.18)

Urfolk har rett til å delta i beslutningsprosessen i saker som vil kunne berøre deres rettigheter, gjennom representanter de selv har valgt i samsvar med sine egne prosedyrer, og har også rett til å opprettholde og videreutvikle sine egne besluttede urfolksinstitusjoner.

Interessentdialog: I denne konteksten snakker vi ikke om «interessenter», men rettighetshavere, og «dialog» omfatter konsultasjoner for å oppnå FPIC.

Er fritt forhåndsinformert samtykke en forutsetning for inngrep i samiske rettigheter?

Jo større *konsekvensene* av inngrepet er, jo større er behovet for FPIC.

Konsekvensutredninger er et redskap som skal avklare dette.

Urfolk har også rett til å IKKE delta...

- Hvorfor skjer dette:
 - ulikt verdigrunnlag
 - historiske erfaringer
 - svakheter ved konsesjonssystemet
 - mangel på tillit til myndighetene – og til selskapene
- Konsekvens: Øker risikoen for alle parter.
- Hvordan bygge gjensidig tillit, respekt og forstå hverandres verdigrunnlag?

Fra en rettighetshavers perspektiv:

«Først går de til de store grunneierne og tilbyr avtaler, slik at mindre grunneiere bare må henge seg på for å unngå tvangsekspropriasjon.

Så går de til kommunene, og sier de har avtaler med grunneierne, og får tilslutning der, for det handler jo om stemmer og skatteinntekter.

Til slutt tar de for seg ugler og samer»

Konsesjonsprosesser og konsekvensutredninger må rigges bedre:

- Rettighetshavere må reelt sett inkluderes tidligere. Husk på det kollektive aspektet!
- Unngå «consultation fatigue», sikre kapasitet og kompetanse hos rettighetshavere
- Nullalternativet må være med.
- Enighet om konsekvensutredere, oppdrag, metode kan gjøre dette redskapet mindre omstridt.
- Urfolks (tradisjonelle) kunnskap må inkluderes.
- Uavhengige konsekvensutredninger.
- Second opinion-konsekvensutredninger.
- Forhåndstiltredelse – risiko.
- Ikke ta for gitt at myndighetskravene er tilstrekkelige, men de kan bli det!

Giitu mu ovddas

